

**Paziņojums par grozījumiem KLP stratēģiskajā plānā atbilstoši Regulas Nr.2021/2115
119.panta 9.punktam**

Īss labojuma/grozījuma nosaukums

Izmaiņas pārbaūžu uz vietas kontroļu īpatsvara mazināšanā ELFLA pasākumiem

Iemesli, kas pamato nepieciešamās izmaiņas

Iepriekšējā plānošanas periodā uz vietas pārbaūžu minimālā intensitāte tika noteikta 5 % apmērā (saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 809/2014 32. pantu), vienlaikus paredzot dalībvalstīm iespēju šo līmeni pielāgot, pamatojoties uz iepriekšējo gadu kontroles rezultātiem, konstatēto kļūdu līmeni, riska analīzes kvalitāti un alternatīvu kontroles metožu izmantošanu. Šī pieeja jau regulas ietvaros balstījās uz proporcionalitātes un efektīvas finanšu pārvaldības principiem.

Pašreizējā plānošanas periodā piemērojamais ES tiesiskais regulējums paplašina dalībvalstu rīcības brīvību kontroles sistēmas organizēšanā, ļaujot noteikt uz vietas pārbaūžu intensitāti, ņemot vērā nacionālās kontroles sistēmas briedumu, izmantoto riska analīzes metodoloģiju un administratīvo un digitālo kontroles instrumentu efektivitāti. Šī elastība tiek izmantota, saglabājot atbilstību Regulas (ES) 2021/2116 prasībām attiecībā uz efektīvu un uzticamu kontroles un sankciju sistēmu.

LAD kontroles sistēma balstās uz strukturētu un dokumentētu riska analīzi, kas ietver vēsturisko datu analīzi, konstatēto neatbilstību raksturu un biežumu, atbalsta saņēmēju profilu, atbalsta intervenču specifiku, kā arī finanšu apjomu un potenciālo ietekmi uz ES finansējumu. Papildus tiek izmantotas administratīvās pārbaudes, dokumentu pārbaudes, kā arī digitālie/elektroniskie uzraudzības risinājumi, kas ļauj savlaicīgi identificēt potenciāli riskantus gadījumus pirms maksājumu veikšanas.

Ņemot vērā riska analīzes sistēmas stabilitāti un alternatīvo kontroles metožu efektivitāti, **Vadošā iestāde rosina samazināt uz vietas pārbaūžu intensitāti no 5 % uz 3 %, attiecīgi precizējot KLP SP 7.3.2.2.nodaļā ietverto norādi.** Šāda pieeja nodrošina, ka uz vietas pārbaudes tiek koncentrētas uz augstāka riska gadījumiem, vienlaikus saglabājot pietiekamu kontroles pārklājumu un preventīvo ietekmi.

Ierosinātā pārbaūžu intensitāte neietekmē kontroles sistēmas spēju nodrošināt ES finanšu interešu aizsardzību. Maksājumu veikšana joprojām ir pakļauta pilnam administratīvo un pārbaūžu pasākumu kopumam, un uz vietas pārbaudes tiek veiktas gadījumos, kad riska analīze vai administratīvo pārbaūžu rezultāti to pamato. Tādējādi tiek nodrošināts atbilstošs līdzsvars starp kontroles intensitāti, efektivitāti un izmaksu lietderību. Kontroles sistēma paredz elastīgu pieeju, saskaņā ar kuru uz vietas pārbaūžu intensitāte var tikt palielināta, ja kontroles rezultāti liecina par paaugstinātu neatbilstību līmeni vai sistēmisku risku.

Tāpēc kopumā ierosinātās izmaiņas atbilst samērīguma, riska balstītas pieejas un efektīvas finanšu pārvaldības principiem, nodrošinot uzticamu un auditējamu kontroles sistēmu, vienlaikus mazinot administratīvo slogu atbalsta saņēmējiem un optimizējot kompetentās iestādes resursu izmantošanu.

Rosinātie grozījumi KLP SP redakcijā:

Sadaļa 7.3.2.2. Īss tās kontroles sistēmas apraksts, kas nav domāta IAKS (kontroles metodes, kontrolpārbaudes, investīciju ilgums un saistītās ex post pārbaudes utt.)

Ārpus IAKS ELFLA

Tiks izmantota jau izveidotā kontroles sistēma, to pilnveidojot un nepieciešamības gadījumā pielāgojot jaunajiem nosacījumiem.

Kontroles sistēma tiek izmantota visām atbalsta intervencēm.

Dienests atbalstam, kas ir sniegts grantu veidā veiks administratīvās pārbaudes un pārbaudes uz vietas tā, lai gūtu pārliecību, ka atbalsta saņēmēji ievēro visus atbilstības un atbalsta intervenču nosacījumus.

Dienests veic atbalsta pieteikumu administratīvās pārbaudes, kas ietver arī projekta īstenošanas vietas apmeklējumu gan klātienē, gan attālināti (in-situ visit), lai noteiktu, vai atbalsta saņēmēji ievēro visus atbilstības un atbalsta intervenču nosacījumus. Saimniecības apmeklējuma laikā (in-situ visit) gūst pārliecību, par projekta iesniegumā norādītās informācijas atbilstību dabā konstatētajam. Pieņemot lēmumus, vienmēr tiek piemērots „četru acu” princips.

Administratīvajās pārbaudēs gūst pārliecību par atbalsta saņēmēja un projekta plānoto darbību atbilstību intervences nosacījumiem. Lai pārbaudītu atbalsta saņēmēja un investīciju atbilstību, tiek izmantotas dažādas datubāzes - Valsts ieņēmumu dienesta, reģistrētās traktortehnikas un reģistrētā autotransporta, Zemesgrāmatas, Lursoft, Sodu reģistra, IAKS, u.c. administratīvo pārbaudīto ietvaros tiek pārbaudīti dažādi elementi.

Dubultfinansējuma kontrolei tiks izmantota līdzīga pieeja, kā iepriekšējā plānošanas periodā. Atbalsta saņēmējs iesniedzot projekta pieteikumu apliecina, ka par attiecīgajām investīcijām nav un netiks saņemts cits publiskais finansējums. Dienesta galvenie kontroļu rīki būs IT sistēmas, publiskajos meklētājos pieejamā informācija un pārbaudes uz vietas.

Viens no galvenajiem dubultfinansējuma rīkiem būs Dienesta līdz šim izveidotā informācijas sistēma, kurā ir pieejama informācija par atbalsta saņēmēja projektiem. Informācijas sistēmā esošajā kartē pieejami dati arī par attiecīgajā projekta īstenošanas vietā jau īstenotajiem projektiem. Tā pat pieejami dati par atbalsta saņēmēja projektiem, kurus līdzfinansē citi fondi, piemēram, ERAF, ESF, KF.

Izmaksu pamatotības noteikšanai tiks līdzīgi kā iepriekšējos periodos izmantotas iepirkumu procedūras, cenu aptaujas tirgus cenas noteikšanai, kā arī vienkāršotas izmaksas, pamatojoties uz Regulas (ES) Nr. 2021/1060 53.panta noteikto. Pārbaudei tiks izmantota arī informācija salīdzinot ar citiem līdzīgiem projektiem. Nepieciešamības gadījumā tiks piesaistīti arī nozaru eksperti.

Pārbaudīto ietvaros Dienests kā līdz šim pārbaudīs arī atbilstību publiskā iepirkuma nosacījumiem, kur tas ir attiecināms.

Pārbaudes uz vietas saimniecībā

Administratīvās pārbaudes pie atbalsta saņēmēja (in-situ visit) papildina ar pārbaudēm uz vietas (on-the spot check) pie atbalsta saņēmējiem, lai pārliecinātos par atbilstības nosacījumu ievērošanu atbilstoši atbalsta intervenču nosacījumiem.

Ne-IAKS kontrolēs plānots turpināt izmantot jaunāko tehnoloģiju iespējas. Proti, mobilā aplikācija, bezpilota lidaparātu izmantošana investīciju apsekošanai un precīzu mērījumu veikšanai, tālizpētes tehnoloģiju attīstības sniegto iespēju izmantošana specifisku investīciju kontrolēm un GPS tehnoloģiju attīstības iespēju izmantošana precīzu mērījumu veikšanai. Kā līdz šim kontrolēs, kur iespējams, tiks izmantotas kā pierādījums arī attēli ar geolokāciju. Iespēju robežās kontroles laikā tiks veiktas audio vai video intervijas, izmantojot attālinātu saziņas platformas (piemēram, Zoom, Skype, WhatsApp).

Lai veiktu pārbaudes uz vietas, Dienests veic projektu pieteikumu atlasī, kur tiek piemērota risku atlase un nejaušā atlase. Izlase pārbaudēm uz vietas, ko veic katru gadu, aptver vidēji vismaz **35%** no izdevumiem.

Atkarībā no intervenču riska līmeņa un iepriekšējā gadā konstatēto kļūdu apjoma novērtējuma, ko analizē katru gadu, intervenču līmenī pārbaudē uz vietas apjoms var tikt samazināts vai palielināts. Daļa pārbaudāmās kopas tiks veidota pamatojoties uz risku analīzi un vajadzības gadījumā daļa pēc nejaušā principa saskaņā ar Regulas (EK) Nr.2021/2116 60.panta 1.punktu.

Ex-post pārbaudes tiks veiktas, izmantojot jau izveidoto ex-post kontroles sistēmu. Pārbaudes aptvers vismaz 1 % no ELFLA izdevumiem par ieguldījumu darbībām projektiem, kuriem vēl nav pagājuši pieci gadi no galīgā maksājuma saņemšanas. Pārbaudei pakļauto projektu pieteikumu atlase tiek balstīta uz riskiem un nejaušo atlases metodi 20–25 % apmērā no kopējās atlases. Lai pārliecinātos, ka iegādātās investīcijas ir atbalsta saņēmēja īpašumā, tiek izmantotas dažādas datubāzes - Valsts ieņēmumu dienesta, reģistrētās traktortehnikas un reģistrētā autotransporta, Zemesgrāmatas, tiek veiktas pārbaudes uz vietas, tiek pārbaudīti ieraksti atbalsta saņēmēja grāmatvedības reģistros.

Kontroles ziņojums

Veicot pārbaudes projekta īstenošanas vietā, tās tiek dokumentētas aizpildot kontroles ziņojumu, kas dod iespēju pārskatīt ziņas par veiktajām pārbaudēm un izdarīt secinājumus par atbilstības kritēriju, saistību un citu pienākumu ievērošanu. Kontroles ziņojumos tiek izvērtēta situācija dabā, kā arī detāli atrakstītas visas novirzes no projektā plānotā, ja tādas tiek konstatētas. Kontroles ziņojumā minēto un tā rezultātu apliecina fotofiksācijas no projekta īstenošanas vietas, kā arī mērījumu dati (ja projekta investīcijas ir pārmērītas ar GPS mērierīcēm), kas tiek uzglabāti IT sistēmā.

Finanšu instrumentu ieviešanai noslēgts finansēšanas nolīgums saskaņā ar Kopējo nosacījumu regulas 59.panta 5.punkta prasībām. Dienests pārvalda un kontrolē finanšu instrumentu ieviešanu, ievērojot finansēšanas nolīgumā noteikto. Ir nodrošināta finanšu līdzekļu atsevišķa uzskaitē aizdevumiem un kapitāla atlaidei. Maksājumi, ziņojumi un audits tiek veikti saskaņā ar finanšu instrumentu noteikumiem. Īstenojot finanšu instrumentu pārbaudes tiek veiktās finanšu instrumentu ieviešanas līmenī, saskaņā ar regulas Nr. 2021/2116 60 panta 2.punktu.

Atbalsta saņēmēju pārbaude notiek, kad tas tiek reģistrēts kā Dienesta maksājumu aģentūras klients klientu reģistrā. Atbalsta saņēmēju var pārbaudīt dažādos reģistros, piemēram, Iedzīvotāju reģistrā, Uzņēmumu reģistrā, Valsts ieņēmumu dienesta datu bāzē u.c.

Ražotāju organizāciju (RO) atzīšana, darbības programmu apstiprināšana un atbalsta pasākumi:

Nodrošinot aprakstā sniegto vienotu pieeju ne-IACS intervencēm, atbilstoši Kopienas un nacionālā regulējuma prasībām Dienests nodrošina pārbaudes RO pastāvīgās atzīšanas ietvaros, par RO darbības programmu un tās izpildi, darbības fondu un izmaiņām attiecībā uz jauniem atzīto produktu veidiem un/vai jauniem RO biedriem. Dienests veic administratīvās pārbaudes, pārbaudes uz vietas un kontroles ziņojuma sagatavošanu par katru RO iesniegumu. Ražotāju organizāciju ikgadējā atzīšanas kritēriju izpildes kontrole iekļauj RO realizētās attiecināmās produkcijas apjoma, vērtības un izcelsmespārbaudi, RO biedru attiecināmās produkcijas realizācijas jautājumu ārpus RO, RO darbības programmas ietvaros īstenoto investīciju un darbību dokumentāciju, RO darbības fonda pārbaudi (iemaksas un izdevumi).

Biškopības programmas/intervences īstenošana:

Nodrošinot aprakstā sniegto vienotu pieeju ne-IACS intervencēm, atbilstoši Kopienas un nacionālā regulējuma prasībām, intervences biškopības sektorā īstenošana notiek saskaņā ar Līgumu, ko Dienests noslēdz ar nozares biedrību, nosakot tā ietvaru saskaņā ar apstiprināto biškopības intervenču saturu. Tiek nodrošinātas administratīvās kontroles, uzraudzība un kontroles par intervences ietvaros īstenotajiem pasākumiem un investīcijām. Izlase pārbaudēm uz vietas, ko veic katru gadu, aptver vidēji vismaz **35%** no biškopības nozares intervenču izdevumiem.

Izmaiņu paredzamās sekas, apraksts

KLP SP sadaļā veiktās izmaiņas precizē pārbaudes uz vietas atlasāmo saimniecību procentuālo apmēru, nosakot samazinātu kontroles intensitāti platību, projektu un dzīvnieku pārbaudēm, ņemot vērā ES regulējumā paredzēto elastību un nepieciešamību mazināt administratīvo slogu lauksaimniekiem.

Paredzamā izmaiņu ietekme uz mērķiem un rādītājiem

Rosinātās izmaiņas ir ierobežotas ar uz vietas pārbaudžu izlases apjoma korekciju un nemaina intervenču saturu, mērķus vai ieguldījumu rezultatīvajos un izlaides rādītājos, kā arī šo rādītāju vērtības.

Izmaiņu ietekme uz finanšu plānu

Rosinātie grozījumi neietekmē intervenču finanšu plānu.

Datums, kad izmaiņas stājas spēkā dalībvalstī

Ar paziņojuma iesniegšanas brīdi